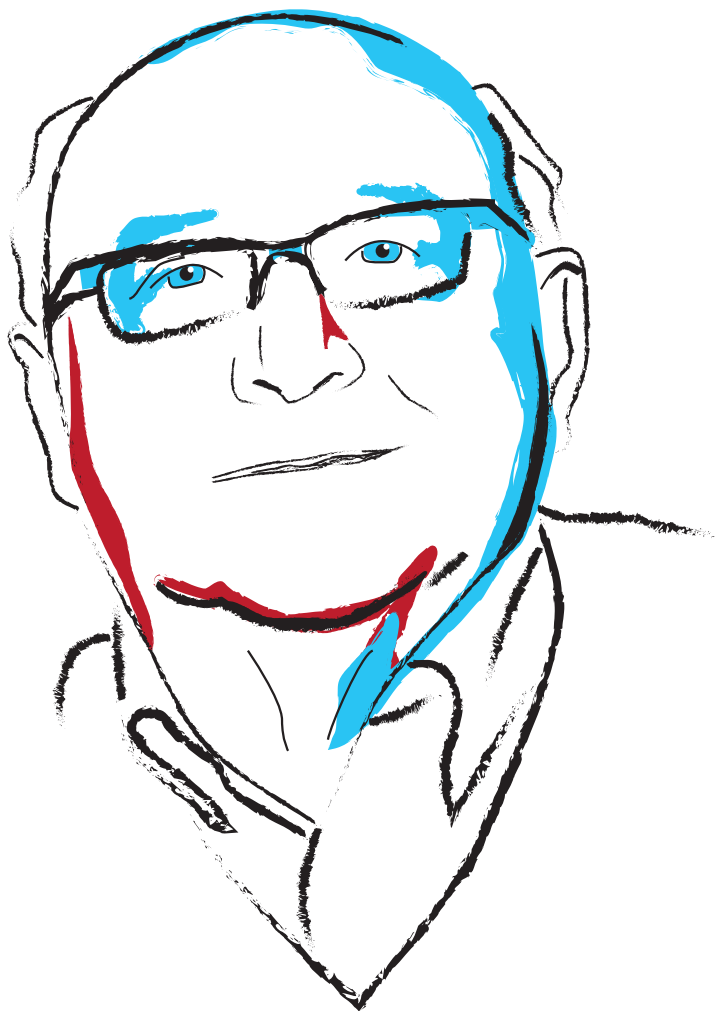

A l'aguait

Vicent Martínez i Guzmán

A l'aguait

Vicent Martínez i Guzmán

| 3

Depòsit Legal: CS 948-2022

Correcció del text : Josep Tur i Rubio

Pròleg: Vicent Rebollar Cubells

Maquetació i disseny coberta: Dolçura

Edita: Societat Cultural Amics de la Vall i Ajuntament de la Vall d'Uixó

QUÈ POT FER UN FILÒSOF PEL SEU POBLE?

S'imaginem un professor universitari de filosofia escrivint en un diari local per amor al seu poble? S'imaginem una persona que podria viure al marge de conflictes locals intentant explicar com es podrien fer les coses per a tindre un poble millor? S'imaginem un acadèmic preocupat per allò que passa al seu voltant i explicar-ho de la forma més entenedora possible? Doncs encara que això parega impossible, l'any 1990 entre els mesos de març i agost va passar al nostre poble. En un setmanari que es deia El Set i que va publicar una dotzena de números amb la finalitat de crear un espai d'opinió pública i de debat. I la persona que així va actuar va ser Vicent Martínez Guzmán.

4| Eixe fet, aparentment desapercebut, que forma part de la història no contada del poble de la Vall, constitueix una mostra de coherència i valentia, que diu molt de qui va ser Vicent Martínez i que descriu perfectament com portava a la seua acció diària les idees de la seua forma d'entendre la filosofia.

En primer lloc, Vicent entenia que la vocació del filòsof, tal com deia Edmund Husserl, era ser "funcionari de la humanitat", és a dir, manifestar un compromís obert i plural amb tots els éssers humans i actuar mogut per un interès universal. També Vicent sabia que el món es construïa de moltes maneres i creia, tal com sostenia John Austin, que les paraules que usem quotidianament eren una forma genuïna de construir el món. Al mateix temps, la seua formació cristiana sempre la va expressar amb el compromís amb aquelles persones i causes que no tenien veu, i ell va intentar portar eixa veu a l'opinió pública. D'altra banda, seguint el filòsof Jürgen Habermas, sabia que una societat democràtica necessitava una comunitat de diàleg on totes les veus havien de ser escoltades amb serenitat i on s'havia de construir un espai públic per a que els uns als altres ens donàrem raons i ens exigírem responsabilitats. Eixes idees junt amb una màxima de l'ecologisme que Vicent solia dir (Pensar globalment, actuar localment) es van manifestar en els dotze articles que conté aquest llibre.

No deixen de ser significatius els temes que tracta Vicent en aquests articles: la necessitat d'una reflexió serena (tret que ell sempre va manifestar amb persones de totes les ideologies i condicions), la importància econòmica de la fàbrica (aquella fàbrica en la qual ell va treballar abans de poder estudiar la llicenciatura de filosofia), el paper d'un mitjà de comunicació local per a fer un poble millor, l'europeisme que ha de guiar la superació de diferències i querelles, el compromís amb la millora social que demanaven les doctrines marxistes, el paper integrador i comunitari de la festa, els lligams familiars, la tristesa per la mort de persones del nostre poble, la defensa d'una vida cultural rica que es preocupe dels joves artistes, la centralitat d'una bona convivència que respecte les diferències, la rellevància de l'oci o la justícia que mereix el treball intel·lectual de certes persones injustament oblidades (com l'article sobre el Premi de les Lletres Valencianes que se li va atorgar al professor Arcadi Garcia i que no va tindre a la Vall el ressò merescut).

També destaca l'amor per la llengua valenciana que es manifesta en els articles amb una cura exquisida del seu ús (com a mostra el nom de la secció, A l'aguait, substantiu d'un verb tant del nostre poble com guaitar i que defineix una actitud curiosa i analítica front a la realitat). Eixa llengua que es parla des del Rosselló fins a Oriola, des de la Franja de Ponent fins l'Alguer, eixa llengua que ens va ensenyar que el nom del nostre poble era la Vall d'Uixó, eixa llengua que Vicent usava en les seues classes quan ens feia parar atenció en paraules que deien més del que aparentment ens pareixia a aquells que rebíem les seues lliçons. Una llengua amb la qual ell sempre es va sentir identificat perquè era la seua llengua "materna", la que vàrem aprendre de les nostres mares i que va configurar una part del que som, però una llengua des de la qual Vicent va aprendre altres llengües i que li va permetre conviure amb una perspectiva cosmopolita.

15

Finalment no vull deixar de nomenar a les persones que varen fer possible que un filòsof poguera escriure i ser llegit per la ciutadania del seu poble: Josep Nebot, Pepe Sastre, Javier Portalés, Nel·lo Navarro junt amb un grup de col·laboradors que regularment oferien els seus escrits i les seues reflexions. Han passat més de trenta anys des d'aquella

aventura que es deia El Set, trenta anys on no s'ha consolidat cap espai de reflexió escrita plural al nostre poble, trenta anys que permeten valorar si el nostre poble ha progressat cap on volia o no, trenta anys on la veu d'un filòsof no s'ha tornat a manifestar en cap altre espai escrit de la premsa local. S'imaginem per un moment que El Set s'haguera seguit publicant i tot el poble de la Vall haguera pogut llegir les reflexions serenes que Vicent regularment ens haguera escrit. Tinc clar que si això haguera ocorregut hui la Vall potser seria diferent.

Vicent Rebollar Cubells

Professor de filosofia de l'IES Benigasló

COMENCEM A ESTAR A L'AGUAIT

Som a casa, sentim un soroll al carrer, "guaitem a la finestra", "mirem pel balconet "a veure què passa. Un accident, un cotxe?, una moto?. Dues persones discuteixen, estem a l'aguait, vigilem des de darrere de les cortines. Seguim vigilant, mirem què passa i reflexionem: "Massa vehicles, massa velocitat, imprudència. Una de les persones s'ha despistat..." Seguim reflexionant: no és fàcil de dir què ha passat. Les persones som complicades, la vida és més complexa del que de vegades sembla. Guaitem, estem a l'aguait i reflexionem. Mirem, vigilem, pensem en raons a favor i en contra.

8|

A aquesta secció d'EL SET li han dit "a l'aguait". A la Vall usem sovint el verb "guaitar" en el sentit de "mirar pel balcó o per la finestra", tal com l'he usat al principi de l'article. També ho diem de vegades en el sentit de "pegar una miradeta" com quan diem "vaig a guaitar al cantó per veure si ve..." Aquest darrer sentit va arribant-se més al sentit de "vigilar" que els diccionaris arrepleguen quan en parlen de "guaitar" i "aguaitar". Tot i que el sentit dels dos verbs "guaitar" i "aguaitar" se semblen, podríem dir que "guaitar" es relaciona més amb "mirar" i "aguaitar" amb "vigilar". En alguns llocs es relacionen també amb els "paranys" o "trampes" que es posen per exemple per a caçar. Açò fa que tinga el sentit positiu de vigilar, "d'estar a la mira", i el negatiu d'estar a la mira per sorprendre algú, per "pillar" algú.

En acceptar col·laborar amb l'equip de redacció d'EL SET no voldríem sorprendre ni pillar ningú. Més aviat voldríem "estar a l'aguait" de manera tranquil·la, assossegada. Voldríem trametre la serenitat de la reflexió. Quan guaitem a la finestra, a través del vidre, veiem tantes coses ! Ja ho he dit adés, la vida, les persones, el poble, la política, el treball, l'atur, l'estudi, els xiquets... No és gens fàcil. Trametre la serenitat de la reflexió! Si ve bé, fins i tot haurem

de reflexionar sobre el "vidre" a través del qual veiem la vida. No ens hem de deixar atordir per la rapidesa de les coses que passen. Per la seua complexitat. Cal estar a l'aguait del que passa, tranquil·lament, reflexivament. Des de la serenitat que dona guaitar des del balcó de casa.

Em sembla que EL SET vol ser una revista de casa, però no pobra de pretensions. Són molt atrevits els qui han pensat tirar endavant una tasca com aquesta de la revista. Per això, des de la finestra que ens han deixat...haurem d'estar a l'aguait per veure què passa amb la revista, què vol la gent que siga aquesta revista.

Però a més a més. ¡N'hi ha tantes de coses per estar a l'aguait! Què passarà amb la fàbrica, amb l'ajuntament? Quina responsabilitat tenen els polítics? Què passarà amb l'atur? Com es troben els joves de la Vall? Quines perspectives tenen els qui estudien? I els que volen treballar? Què passarà, què passa amb la cultura? Hi haurà prou diners per arreglar el campanar de l'església de l'Assumpció? És ja monument històric-artístic el conjunt de la plaça de l'Àngel? Caurà l'Arquet?

19

També podem anar més lluny. Quina "nova" Europa ens faran? O la farem entre tots? Què farà Gorbtxov amb la nova URSS? Com quedaran les nacions que volen autodeterminar-se i em sembla que no només l'URSS? S'aplicarà amb major rigor la legislació sobre les "influències"?

N'hi ha tantes, de coses per estar a l'aguait! Haurem d'estar a l'aguait, tranquil·lament, reflexivament, serenament. Des de la finestra d'EL SET.

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 0, 27 de febrer de 1990

LA FÀBRICA I LA SOLIDARITAT DE LA REFLEXIÓ

Escrivíem en el número 0 d'EL SET que tenim motius per estar a l'aguait. "La vida és més complexa del que de vegades sembla", dèiem llavors. I tant, que ho és de complexa! Hem tingut un cap de setmana complex: l'etapa de la Volta, la música de les presentacions de les falles..."la fàbrica"...Ai, "la fàbrica"!

Tot suposant que algú més que els amics ens haja llegit EL SET, en el fons, un sempre escriu per als amics, haurà pogut

10|

pensar que es pretén estar a l'aguait des del món que tenim a la mà al que s'allunya més de nosaltres; des de la conservació de l'Arquet fins a la caiguda de la torre de Pisa, des de l'atur a la Vall a la nova Europa i més si ve bé. I per què?, què passa? què en sabem de tot?, que ho sabem tot? Lluny estem de saber-ho tot! Lluny estem de saber de tot! No volem donar cap lliçó, tot i tenir la temptació de l'ofici. Però en viure, el que passa al món ens afecta i, alhora, influïm en el que passa al món. La vida no "ens la viuen", no "la viuen uns altres per nosaltres". La vida "la vivim", cadascú la "fem", i tenim la responsabilitat del que fem. I cadascú ofereix als altres allò que sap fer. Un bon sabater - i l'exemple, que tenim tan propet, és d'un vell filòsof que es deia Aristòtil - fa bones sabates. Un "bon" home ha d'actuar d'acord amb la "racionalitat", la "reflexió", que és precisament allò que el caracteritza com a home. Tothom pot, doncs, reflexionar. Però alguns ho tenim per ofici. I no podem defugir la responsabilitat de trametre la serenitat de la reflexió.

Tots sabem de què parlem quan parlem de "la fàbrica". Ens dol "la fàbrica". Des de la finestra d'EL SET, no podem deixar d'estar a l'aguait del que passa- del que passarà- amb "la fàbrica". No podem defugir la responsabilitat de reflexionar-hi. Però, és tan difícil la reflexió en aquest cas!. És tan difícil trametre la serenitat de la reflexió! És tan pobreta l'oferta de reflexió que podem fer en un article als qui pateixen en la seua carn el problema de "la fàbrica"! És tan comprensible que s'apreten les dents de ràbia, quan es vulga reflexionar! Som tanta gent de la Vall que hem treballat a la fàbrica! Afecta tanta gent de la Vall el que passe a la fàbrica!

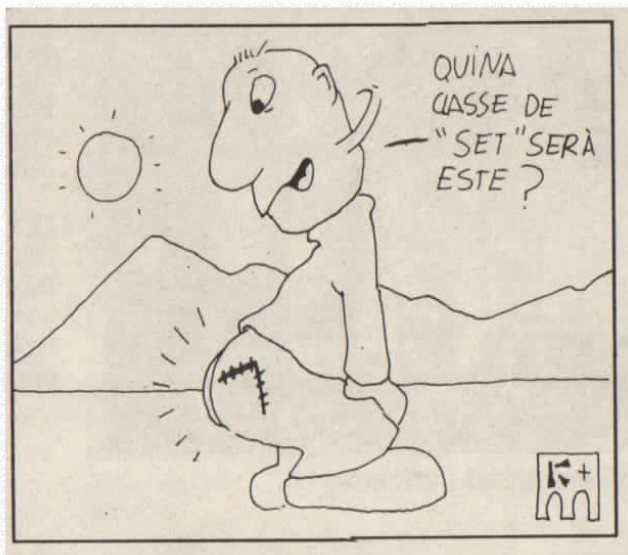
Tanmateix, cadascú oferim el que sabem, o el que tenim. Deixeu-me oferir-vos la SOLIDARITAT DE LA REFLEXIÓ. Deixeu-me fer ús de la responsabilitat de l'ofici que tinc. Deixeu-me oferir-vos la serenitat de la reflexió. Teniu tot el dret de pensar que és molt poc, oferir la reflexió. Teniu tot el dret de dir que només són paraules. Ho sent. Hi havia un altre filòsof, Marx li deien, que va escriure que "els filòsofs fins ara només han fet que interpretar el món, el que cal fer és transformar-lo". Tant de bo que fora una reflexió transformadora! Però des de la finestra que ens ofereix EL SET, no podíem estar, no havíem d'estar una setmana més sense reflexionar sobre la fàbrica. No podíem deixar d'oferir la solidaritat de la reflexió.

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 1, 13 de març de 1990

L'ATRACTIU D'EL SET

"Així quedaren acabats el cel i la terra amb tots els estels que s'hi mouen. Déu acabà la seua obra el sisè dia, i al dia setè reposà de tota l'obra que havia fet". D'aquesta manera acaba el relat de la creació fet al començament de la Bíblia, monument literari dels jueus que ha influït creients i no creients en la història de la nostra cultura.

"... la màgia d'EL SET..."

He estat pensant per què els promotors d'aquesta revista li han posat el nom "EL SET". Potser ha estat una casualitat. Tanmateix, si busquem quin és el seu atractiu, la seua màgia, el seu encís o el seu encant, li'l trobem de seguida: apareix al principi de la creació. Després d'haver creat el cel i la terra, Déu

va fer la llum; la separà de la foscor i donà a la llum el nom de "dia" i a la foscor, el de "nit". I poc a poc passaren vespres i matins, "quatre", "cinc", "sis"... "SET". En SET vegades, adés foscor, ara claror, va anar veient "tot allò que havia fet, i era bo de veritat". "I al dia SETÈ reposà de tota l'obra que havia fet". La màgia d'EL SET, l'encís d'EL SET: el descans, el repòs. El repàs del que s'ha fet analitzant els moments de foscor, els moments de llum, el dia, la nit. Estar a l'aguait per veure si "era bo de veritat".

Al nostre poble necessitàvem un instrument, una eina de reflexió serena per veure les nostres foscors i els nostres moments de llum. Això sí: des del repòs del butacó, la tranquil·litat de la saleta d'estar, passem un full i un altre d'EL SET. Pretenien això els promotors, el director, el cap de redacció, els redactors al peu de la notícia? En tot cas provoquem-los perquè ens ajuden a veure el que al nostre poble "hi ha de bo de veritat".

És la ciència la que ens explica l'evolució del món i dels animals, entre els quals ens comptem els homes - encara que, com diem a la Vall, de vegades uns som "més animals" que altres-. Però no em negareu que la creació en SET dies, i el descans del SETÈ, té el seu encant. Com té el seu encís que SET foren els savis de Grècia. Aquests savis, diu la tradició, es reunien per discutir els assumptes de la seua ciutat, de la seua polis. És a dir, es "ficaven en política", es ficaven amb la manera d'estar organitzada la seua ciutat, la manera de comportar-se els ciutadans -deien "moral" en un sentit molt ampli-. Entre el set savis hi ha Soló d'Atenes, a qui es remunta l'origen de la democràcia. Soló volia una legislació democràtica per al seu poble, volia unes "lleis que convenien a tothom, vils i nobles, justícia certa". No entenguem "savis" com a "sabudets", com a "pedants" (en la nostra llengua a una persona que presumeix de saber molt, se li diu que és un "setciències"). Entenguem més aviat la "saviesa" com l'interès per saber, la inquietud per la reflexió, la passió pel diàleg, l'aprenentatge de la convivència. En aquest sentit voldríem d'EL SET una revista "sàvia": preocupada per saber, inquieta per reflexionar, apassionada pel diàleg, aprenent de convivència. Tothom pot dir la seua en la secció de Tribuna Oberta. Tothom pot ser "savi" com aquells set savis grecs que es reunien per parlar de la seua ciutat.

| 13

" EL SET pot ser un instrument..."

Tan importants foren les seues reflexions, que la dita més famosa va ser gravada al frontó del temple del déu Apol·lo: " Coneix-te a tu mateix". A la Vall algú té coneixences quan coneix els altres amb familiaritat. Les coneixences són allò que coneixem o sabem de manera racional, però també, indiquen relació o tracte personal. "EL SET" pot ser un instrument perquè cadascú ens coneguem a nosaltres mateixos, i perquè la gent de la Vall parlem els uns dels altres.

Quin atractiu té EL SET!. Obstinem-nos a portar-lo endavant. Hi ha una dita que expressa la tossuderia, l'obstinació: " Set n'han entrat, set n'han d'eixir". També podem fer-ho tot pols. Podem esgarrar, esqueixar, esquinçar, "fer un SET" amb "EL SET", com quan fem "un set" al tapet de la taula de billar, o a una peça de roba. Tanmateix recordem l'Evangeli: no només hem de perdonar set vegades, sinó SETanta vegades set.

14|

Confiem en l'encís d'EL SET!

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 2, 27 de març de 1990

EUROPA, EL MARXISME I LA VALL

"Un fantasma recorre Europa: el fantasma del comunisme. Totes les forces de la vella Europa s'han unit en santa croada per perseguir aquest fantasma". D'aquesta manera començaven Marx i Engels el Manifest del Partit Comunista. Seguidament exposaven la coneguda teoria de la lluita de classes, la funció dels comunistes, la crítica de la propietat privada... I acabaven amb allò que tots coneixem: "Proletaris de tots els països, uniu-vos!". Era l'any 1848, i aquest Manifest es va convertir en el programa de la Primera Internacional el 1864. Fa poques setmanes hem vist caure la Muralla de Berlín. Una primera reflexió des de la finestra d'EL SET -recordeu, reflexió serena, tranquil·la- podria ser si amb això s'ha acabat tot el pensament marxista, el concepte d'home segons Marx. Alguns titulars de premsa i alguns reportatges de televisió sembla que transmeten aquest missatge. Els resultats de les eleccions ho han posat difícil fins i tot per a la socialdemocràcia. Tanmateix la reflexió filosòfica sempre vol anar més lluny, sempre és impertinent: quan sembla que tot està clar, sembla el dubte; trenca l'aparença de claror i segueix preguntant, escampa per tot arreu la llavor del dubte. I si resulta que no està tan clar? "Diem que 3 i 2 sempre són 5, però, i si ens enganyen cada vegada que sumen?" - així raonava el filòsof que es deia Descartes-. De qualsevol plantejament la filosofia sempre és provocadora... de reflexió.

| 15

Per això la segona reflexió aguantant des d'EL SET ha d'anar més lluny que la primera. El que ha caigut amb el símbol de la Muralla de Berlín és el que s'anomena el "socialisme real", la manera com, primer Lenin, després Stalin-sobretot Stalin-, van aplicar les propostes de Marx. Cada vegada veiem més clar com van aplicar aquestes propostes: més per la "raó de la força" que per la "força de la raó". L'acabament de qualsevol totalitarisme, de tota dictadura, ens alegra reflexivament i afectivament. Ara és quan es pot discutir

de llibertat, sense dogmatismes d'adoctrinament, fins i tot del marxisme. Pot ser un dogmatisme d'adoctrinament rebutjar absolutament el marxisme. Si més no, pot ser tan dogmàtic com imposar-lo com a doctrina absoluta. I tan denunciable és imposar-lo per la "força", com ho és imposar per la "força" el capitalisme lliberal.

Ara tenim nous espais de discussió: hi ha neoconservadorisme que s'apropa al liberalisme, un neoliberalisme que segueix discutint si l'estat ha d'intervenir o no en l'activitat empresarial... I pel que fa a l'herència de Marx, hi ha una discussió oberta de com fer un socialisme en democràcia i en llibertat. En açò s'aproximen antics comunistes i socialistes de sempre. No estic segur que es pugui rebutjar Marx del tot. Ja és un clàssic del pensament, i amb els clàssics, es discuteix, es posen a prova les seues propostes, es valoren críticament. I açò ara es pot fer sense muralles ni murs, obertament, sense por.

16|

El que passa al món, a Europa, ens afecta a la Vall. Actualment els vellers estem representats a l'Ajuntament per les opcions polítiques que hem anomenat. Hi ha un "pacte de cavallers" entre dues forces polítiques que fa governable la ciutat, tot i que són opcions ideològiques allunyades. Però ja hem dit que cada vegada s'aproximen més les forces polítiques que busquen un socialisme en democràcia i llibertat. La reflexió torna a ser impertinent: Com afectarà el govern de la Vall? No diem hui, ni demà. La reflexió és tranquil·la, serena. El "pacte entre cavallers", i tenim "simpatia" personal pels cavallers que han fet el pacte- sempre deixant oberta la discussió racional de les opcions ideològiques-. Hem d'anar pensant quina Vall volem, i com el que passa al món ens afecta a tots. I acabe amb una altra cita de Marx- el filòsof-: "L'individu només pot cultivar els seus talents en associació amb els altres. Només en la comunitat és possible la llibertat personal. La comunitat il·lusòria en què els homes s'han agrupat, fins als nostres dies, sempre ha adquirit una existència independent d'ells, i

puix que de fet era la unió d'una classe contra una altra, representava per a la classe dominada no solament una comunitat completament il·lusòria sinó també una nova trava, en una comunitat autèntica, els individus esdevenen lliures en l'associació i per ella". Caldrà seguir pensant-hi. Fins i tot de manera impertinent.

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 3, 10 d'abril de 1990

FESTA: TRADICIÓ I FUTUR

Què tindran les festes que, tot i repetir-les cada any, sempre ens emocionen, ens porten records, ens fan plans per a més avant...? Pensem-ho. Estem a la taula, dinant o sopant, el dia de Sant Vicent. Parlem dels qui ja no estan amb nosaltres..."¿te'n recordes quan l'*aguella* va fer aquell dinar...?. "També l'*aguella* va anar al bou i per poquet l'agarrà...". "Un any van fer un bou que...", "Quan la mare va ser festera...". "De tota manera a l'any que ve, a vore si fem festera la xica..." Per l'any que ve, a la fira, posarem una "paradeta" de ..."...

Converses que tots tenim, que repetim cada any i que ens mostren l'element de la tradició i modernitat que tenen les festes. A les festes vivim la presència del passat -la tradició-, comentem l'actualitat, i parlem de futur. El pas del temps està molt lligat al sentit de la festa. Però de vegades tenim un sentit negatiu de la tradició: és allò que ja no és moda, que no ens diu res, que hem de superar... El que hem de fer és construir el futur.

Certament, diuen alguns estudiosos d'aquestes qüestions, que aquest sentit negatiu de tradició és precisament el que cal superar. Ací tenim la tradició, la manera en què han viscut els nostres avantpassats, les "gràcies" que féiem, les manies que tenien... Atendre la tradició no vol dir acceptar amb els ulls tancats el que feien abans, ni fer les mateixes "gràcies", ni tindre les mateixes "manies". Atendre la tradició vol dir deixar-se interpel·lar, interpel·lar-la. "Interpel·lar" vol dir debatre amb ella, valorar-la, criticar-la. Acceptar la seua presència, modernitzar el que hem de millorar, sentir-nos família d'aquella *aguella* que feia el dinar, d'aquell *aguella* que anava al bou, però preparar-li el camí a la xica, i al xic... Planificar el futur des de dins del passat.

Moltes persones tenen el costum de guardar els "programes" de les festes. Quan ara els revisem, els veiem com a "trossets" de la nostra pròpia història. Al programa de festes de Sant Vicent de l'any passat, un col·laborador comentava un entranyable programa de festes del Segon Centenari de la inauguració de l'Església de l'Assumpció. D'alguna manera ens interpel·lava, ens recordava la tradició. Però, alhora, la lectura del seu article ens donava una espenteta cap al futur. Es parlava d'unes persones que ja nos estan, d'altres que encara viuen... i ens provocava per al Segon Centenari de la construcció del "Campanar". Tradició i futur.

Cada any, és molta gent la que mira els programes de festes. Els qui escrivim ho fem per tal de posar un punt de reflexió tranquil·la al mig del soroll de la festa. Esteu mirant-lo al butacó de la saleta d'estar: les salutacions de la comissió i de la regina, les dames d'honor, els actes que fan cada dia, la publicitat... Els qui escrivim... Tot fa tradició i futur. Aquesta és la meua reflexió tranquil·la d'enguany al mig del soroll de la festa, de l'altaveu que se sent al carrer, dels coets... Tradició i futur...

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 4, 24 d'abril de 1990

PERDRE LA VIDA A LA VALL

En les darreres setmanes unes persones de la Vall han decidit no viure més. Ciutadans del nostre poble, gent que ens trobem pel carrer, al bar o en passejar... potser de sobte han pensat que la vida no els diu res. La vida els ha vençut, li han perdut el gust a la vida. La vida del seu poble -del nostre poble- no els ha omplit, no els ha satisfet: no ha donat compliment a allò que desitjaven o esperaven, a allò que tenien necessitat. No ha donat solució als seus dubtes, potser als seus clams, als seus clamors.

Dit així, "la vida", sona lluny, abstracte. Tan abstracte que s'allunya de la vida mateixa. En un altre número d'EL SET déiem que la vida no ens la viu ningú per nosaltres, que cadascú la vivim nosaltres mateixos. Però ara podem afegir que no la vivim a soles, sense companyia, sense ningú més, sense res més. No ens la vivim els uns pels altres, però sí que la vivim els uns amb els altres, sí que hi ha algú més. "La vida" perd abstracció quan es concreta en l'encontre de la "teua" vida amb la "meua" vida, i la "meua" vida amb la

"teua". Tu eres el propietari de la teua vida, posseeixes la vida, i jo soc posseïdor de la vida, el propietari de la meua vida. Nosaltres som posseïdors de la vida i la vivim, fem de la vida del nostre poble quan es troben les vides de tots. La vida com a encontre, com a trobada dels uns amb els altres, concreta l'abstracció

de "la vida". La vida concreta de la Vall aplega la teua vida, la meua, la nostra vida: la vida de la Vall és l'aplec de la vida de cadascú que hi vivim.

Decidir perdre la vida a la Vall és denunciar la "nostra vida". Si la vida de la Vall és l'aplec de la vida de cadascú i aplegar és ajuntar, unir, acostar, congregar, agrupar... perdre la vida a la Vall és disgregar, dispersar, separar, trencar, allunyar unes vides de les altres. Una reflexió dura, rigorosa, ferma: com ens organitzem la vida, com ens trobem uns vellers amb els altres, què n'hi ha que aquesta vida que entre tots fem no els diu res? Com ens trobem al carrer, al bar, al passeig? Com ens hi hauríem de trobar per què ningú se sentís sol?

Potser calen macrosolucions, solucions macroeconòmiques perquè ningú se senta atordit per les complicacions de la vida, l'economia, l'atur. Potser s'escauen solucions d'alta política, solucions institucionals per a tindre més benestar. Les hem de reivindicar amb força. Hem de cridar on calga. Però una vegada més no hem de defugir la responsabilitat que ens pertoque: haurem de fer de la vida de la Vall un aplec de la vida de cadascú. Haurem de concretar l'abstracció de la vida tot recuperant el gust d'estar junts, de ser amics, de trobar-nos al carrer, al bar, al passeig. Haurem de sentir el gust de ser veïns, d'eixir amb les cadires a la fresca del carrer i partir junts i riure junts dels problemes més grans, de les coses més quotidianes. La vida és de tots i la responsabilitat també. Potser necessitem mirar-nos amb somriure solidari, amb el sentit profund de simpatia: fent-nos agradables els uns amb els altres, però també participant dels estats afectius dels altres ara de manera espontània, ara de manera reflexiva. Visquem com veïns i no deixem que es perda el gust per la vida.

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 5, 8 de maig de 1990

DE LA VALL D'UIXÓ A BERGA AMB EL PIANO

Aquesta vegada hem guaitat més amunt, hem mirat cap allà dalt on tenen una altra Generalitat. De la Plana Baixa, vora el Belcaire, hem pujat al Berguedà travessat pel Llobregat. La gent de la Vall que sovint va a Andorra, en deixar l'autopista a Martorell, va per la carretera de Manresa i carretera amunt en direcció a Andorra passarà pel Berguedà i per Berga, la capital de la comarca. Vos ho recomanem: visiteu el poble. No passeu sempre de llarg. Com algú ha dit "sou a aquest deliciós racó de Catalunya". Molt propet hi ha un altre poble (Castellar del Riu) que al mig d'un pla de dos quilòmetres (pla de Campllong) té un vell pi. El Pi de les Tres Branques: una branca, si més no, és valenciana. A Berga van anar quatre "xiquetes" de la Vall: Lourdes Canós Darós, María Martínez Rebollar, María Elena Rovira Beltrán i Núria Tena Esteban. Se celebrava el Cinquè Concurs de Piano "Premi Ciutat de Berga", l'organitzava el Centre d'Estudis Musicals del Berguedà "L'Espill". Sembla que conseguiren l'ajuda del Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l'Alcalde de Berga, la Caixa de Manresa. Qui va representar l'acte va donar la benvinguda als "al·lots" de les Illes Balears, als "xiquets" i "xiquetes" del País Valencià i als "nens" i "nenes" dels Principats d'Andorra i de Catalunya. Tots plegats anaven a "tocar el piano" en públic. Això era l'important. Tot un "espill" on mirar-nos.

22|

A la Vall tenim tres bandes de música i els qui aprenen a tocar instruments musicals de banda, ho tenen fàcil per tocar en públic. Més difícil ho tenen els qui aprenen a tocar instruments com el piano, perquè no es pot participar en actes públics amb la mateixa facilitat. Per això el Conservatori Elemental de Música de la Vall, ja és la segona vegada que fa participar alumnes en aquest concurs.

Tanmateix, si tenim Conservatori, Conseller, Alcalde i Caixes, per què no pensem d'organitzar actes com aquest al nostre poble? Fins i tot podrien vindre "al·lots i al·lotes" de les Illes, "nens i nenes" dels Principats d'Andorra i Catalunya, i "xiquets i xiquetes" del País Valencià. Ah! I podrien vindre pares que, com els que eren a Berga, disfrutaven mirant els fills, i potser patien tant com ells... Caldrà seguir a l'aguait.

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 6, 27 de maig de 1990

SET COMPLICACIONS

24|

1 - Setmanari: Si tot va bé, dimarts 5 de juny eixirà el número set d'EL SET a la venda. L'atreviment dels promotors ha anat repetint-se set vegades a més del número zero. No és fàcil però va endavant – des d'aquesta secció només hem "guaitat" a les dificultats, sembla que "altres" (director, promotors, redactors, mecanògrafs) les han patit de més a prop-. De moment l'esperem – i el llegim- cada quinze dies.

2.-Independent: No estic segur de la "independència" d'un mitjà de comunicació. "Depén" dels qui el llegeixen: que tothom puga dir la seua, depén de "molts" que pensen de manera diferent. Potser millor "plural" que independent. Què bé que tots no pensem igual i que puguem dir-ho quan vulguem!

3.-De: "Depén" dels qui se subscriuen i ajuden a pagar despeses. "Depén" dels qui decideixen posar "publicitat" i ajuden al finançament. "Depén" que les institucions (Ajuntament, Caixes, Bancs, Biblioteques, Associacions, Partits,

Sindicats...) l'usen per dir la seua- diferents opcions, diferents maneres de pensar-, fins i tot poden subscriure's i ajudar al finançament, tot mantenint el pluralisme...

4.- La: L'opinió pública -els lectors- poden instrumentalitzar-lo per discutir, debatre. L'opinió pública, és pública perquè està configurada per moltes opinions diverses, diferents. Els lectors pensen de manera diferent, els col·laboradors pensem de manera diferent, els qui escriuen a la "Tribuna Oberta" i al Director pensen "de manera diferent"...

5.- Vall: Ho sent. Quan diem "la Vall" encara ens emocionem. Orgull i rebel·lió: la Vall que tenim i la Vall que volem. EL SET que tenim i EL SET que volem. No, la Vall no és "diferent": és rica en maneres de pensar, té diferents opcions polítiques i personals. Què bé que tots no pensem igual ! Què bé que igual visquem junts !

| 25

6.-D' : Per això a la Vall no només ens hem de mirar nosaltres mateixos els nostres "campanars" són "alts de mires". No fem un "SET" de "campanar", siguem "veïns" dels pobles veïns. Que també puguem dir la seua. S'hauria d'ampliar participació comarcal. Caldria un "SET" de les comarques?

7.- Uixó: El setmanari independent de la Vall d'Uixó ha aguantat set números. Voldríem que n'aguantàs molts més. I això té moltes "dependències": llegim-lo, que arrebegue les "diferències". Reivindiquem el dret a la diferència, llegim-lo de manera impertinent, fem-lo "diferent". Ah! És clar que qui llegeix açò pot -si vol- pensar "de manera diferent".

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET ,núm. 7, 5 de juny de 1990

UNA TELE, DUES TELES, TRES TELES

Primer Argument:

Molts botons, moltes opinions

Ja veiem molts canals de televisió! Des de la Vall veiem, si més no, Canal 9, TV3, TVE-1, TVE-2, en algun racó es veu Tele-Múrcia, si les dues Generalitats i el Consell de les Illes Balears es posessin d'acord podríem veure la TV autonòmica de les Illes i Canal 33... les televisions privades prompte arribaran i veurem almenys Tele-5 i Antena -3TV, que ja es veuen a València. L'antena parabòlica ens permetrà veure programes en anglès, francès, italià i alemany. El progrés, el futur, la modernitat, la democràcia. Si no t'agrada un canal, toques una miqueta el botonet -no molt fort que la tècnica avança molt i és molt delicada- i en veus un altre. Cada periodista de cada canal pot analitzar la notícia des de la seua professionalitat, i podem triar el que més ens agrada. Cada opció política pot dir la seua en qualsevol canal. Els espectadors tenim maneres diferents de pensar, i les diferents opinions es reflexen als programes de televisió. Els xiquets poden veure que la societat no és única, n'hi ha diferents maneres d'entendre les relacions entre els homes, els homes i les dones, els homes i els xiquets...diferents maneres de parlar. Fins i tot una mateixa llengua des de Madrid, no sona com des d'Andalusia -ara que estan en campanya electoral i abans-, que se sembla més a la de Canàries i tot allò d'una hora menys, i dos caps d'any en una mateixa nit de començament d'un mateix any. El progrés, el futur, la modernitat, la democràcia...molts botons, moltes opinions.

Segon Argument:

Molts botons, moltes opinions?

J.R. fa les mateixes maleses en català que en castellà. El seu germà té la mateixa cara de bon xic parle com parle, i no me'n recorde si no pot tindre

fills en català o en castellà. A veure si resulta que els xiquets els ha de tenir en francès perquè venen de París! El mateix partit de futbol a TV3 que a Canal 9. La publicitat, si no et fixes bé, no saps si li fan la propaganda a la xica o al xic que ix , o al producte que volen que compres. Les dones s'han de dir unes a altres com quedarà la roba més blanca; això és cosa de "dones", aprenem tots. Els homes venen de treballar quasi sempre amb la cartera: volem treballs amb cartera, aprenem tots. Vull la colònia d'aquest xic que lliga tant... I dels concursos aprenem que les "cinc mil pessetes" de Monleón són ben poc. Aprenem a desitjar el "cotxe", el coche, i quan tinguem més botonets, the car, der Wagen. Tant de bo que als lectors d'EL SET els telefonessin una nit i endevinessin la primitiva amb el complementari i tot...

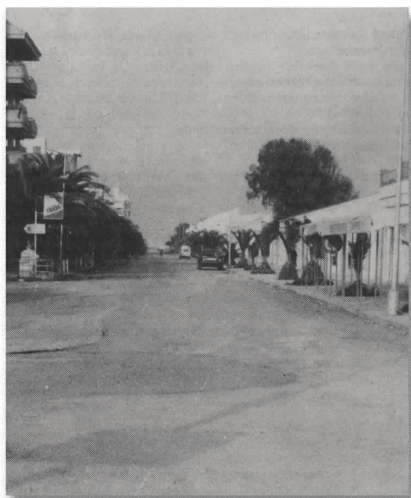
Però no sempre molts botons, moltes opinions. De vegades, massa vegades, el mateix cercle d'opinions, la mateixa manera d'entendre la societat i les relacions entre homes i dones, entre homes i xiquets. Fa dos anys a la Vall uns "atrebits" com els d'EL SET volien fer LA VALL TELEVISIÓ i, poc de temps, però ho van fer amb dignitat. Per què ens hauran deixat sense el botonet de la televisió de la Vall? No sempre molts botons, moltes opinions, ni totes les opinions tenen botó. En qualsevol cas, vegem , encara hem de fer allò de "pensar per nosaltres mateixos", i això també és un atreviment...tan vell que ja ho deien fa dos segles. Ho deien a la Il·lustració.

127

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 8, 19 de juny de 1990

A LA MAR

Quan arriba l'estiu molta gent de la Vall desapareix. No van a la "platja", ni "al maset", ni a "l'alqueria"...Ací la gent diu que "va a la mar". I això vol dir, sobretot, a Moncofa o a Xilxes, a Xilxes o a Moncofa –més poqueta gent a altres llocs-. Comencen a dir que van al "xalet", però fins fa poc es parlava de les "casetes" de la mar. "Per Sant Pere, a la mar". I quan al setembre alguna "tronà" esglaie el personal, cap al poble. Recorde que alguna persona major quan sentia aquestes tronades

28|

deia: "Ens haurem de tornar cap al poble, que Sant Pere ja s'endú els "trastos" cap a la Vall". Els trons creen els sorolls que feia Sant Pere quan s'emportava els mobles cap al poble. Sant Pere ens portava, Sant Pere ens enviava.

I a vora mar no sols tenim arena, tenim també "blavons". No he trobat en cap diccionari aquesta paraula que tant usem a la Vall, a Moncofa i a Xilxes...És una paraula que ompli la boca i que usem des de xicotets. Potser ho diem pel color de les peculiars pedres de vora mar, que es fan blaves com la mar mateixa. Són com trossets de roca allisats i arrodonits per l'acció de l'aigua que els ha portat amunt i avall a rodolons. Són "còdols", que diuen els diccionaris, o "cudols" que he sentit dir a la gent major. A banda de la pedra, un "cudol" també és una persona una miqueta incapaç d'aprendre, i " es pot estar més sord que un cudol". Són com "cantals" arrodonits per la mar.

Tanmateix, "darrere una pedra, un cantal". Aquesta és una dita que vol dir que les adversitats no venen soles, sinó que es repeteixen i van augmentant. I quan

estem a la mar, també anem amunt i avall amb els cotxes, les motos: majors, joves i jovenetes passem la carretera "reial" o "general", molts dies de l'estiu. Si estem a la Vall volem anar a la mar. Si estem a la mar volem anar a la Vall, sempre hi ha alguna cosa que fer. No som exactament com els "blavons" que les onades porten a rodolons, però sí que anem molt amunt i avall. I un any més la carretera sense arreglar, tot i que al darrer número d'EL SET s'informava de gestions al respecte que sembla que van més lluny que posar un avís que diga que passar la carretera és perillós. Que ens avisen i ens ho arreglen. I en qualsevol cas no cal que enguany parlem de cap desgràcia com altres estius ha passat. Disfrutem de la mar.

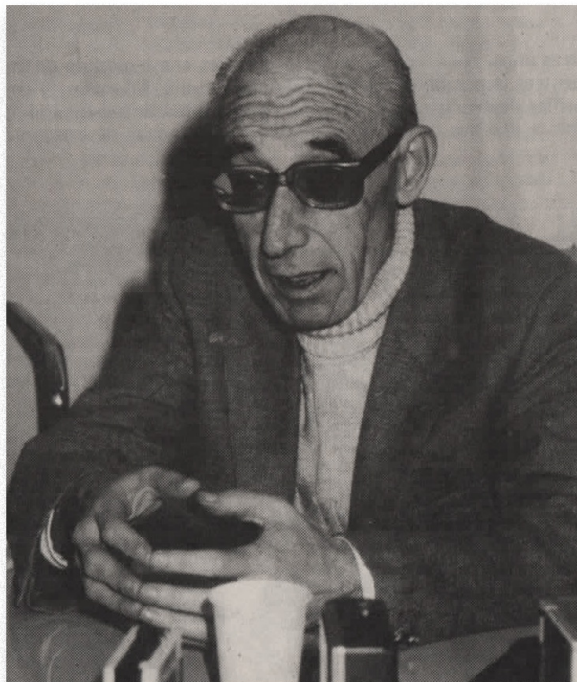
Hi ha "la mar de gent", que va a la mar perquè hi ha "un mar de coses" que fer. És una paraula molt rica en la nostra llengua. No ens esforcem inútilment perquè és com "tirar aigua a la mar". I quan no trobem el que busquem ens passa com aquell que "aniria a la mar i no trobaria aigua". Qui és molt ambiciós "vol la mar i les arenes". En la tele ja sentim "mar calma", "mar llarga", "mar picada", "mar rissada", "mar brava". Nosaltres per prendre el bany ho resumim i diem "mar bona" o "marejà", quan parlem de la mar de Xilxes i de Moncofa, o de Moncofa i de Xilxes, on -principalment- va la gent de la Vall.

| 29

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 9, 3 de juliol de 1990

ARCADI GARCÍA I LES LLETRES VALENCIANES

Té paciència per enrotllar-se un cigarret i després l'assaboreix. Té paciència per escoltar la gent. Té paciència per orientar els joves que acudeixen a ell. Sempre té una paraula amable, una paraula d'ajut. Qui comença el llibre recomanat, la citació adequada que done suport a una opinió, una màxima, un pensament.

Aspecte modest, com si miràs les coses amb distància, com si el que passàs al món no li

digués res. Sí, potser mira les coses amb distància, però amb la distància de la reflexió. La reflexió que ens fa veure les coses des del nostre punt de mira, dominant-les, dient-les, enraonant-les. Els qui fem filosofia tenim molt que aprendre d'aquesta mirada reflexiva d'Arcadi: és distant, però no s'allunya de les coses, es fon amb elles, s'incrusta, les raona, les parla... les humanitza. Humanitzar les coses és ser un gran home, un "prohom".

"Prohom" en la nostra llengua vol dir "persona digna d'especial consideració". Segurament ell no la demanaria, l'especial consideració. Som els altres els qui li devem l'especial consideració. Consideració pel seu treball de molts anys, per la seua investigació callada, pel seu interès per la Vall, pel país, per

la llengua. Molts anys, massa anys, sense tenir-lo en compte, fixant-se només en l'aspecte extern, modest, humà. Sense aprofundir en el que hi havia darrere de la seua bonhomia, de la seua humanitat. Fa pocs anys , massa pocs anys, comença a haver transparència en la seua humanitat. Es comença a valorar el seu treball: un treball rigorós, de molta dedicació va fent-se més clar. Va tenint tribunes on explicar-ho. Per fi és a la Universitat... des de la Vall. No deixa mai de ser valler, com no deixa mai de ser universitari, ni investigador. Li devem consideració els vellers, els universitaris, les institucions. No la demana la consideració. Som els altres els que li la devem.

Encisat pel seu poble, per la seua llengua, per les "lletres" del seu poble, de la seua llengua. Ferit per les lletres, "lletraferit", amant de les lletres. Ajuntant un dia i un altre i un any i un altre , una lletra i una altra, una investigació i una altra del seu poble –del nostre- , de la seua llengua –la nostra-, convertint la investigació de la seua llengua –la nostra-, del seu poble –el nostre- en universitària, en universal. Un repertori de bibliografia internacional: allí citen Arcadi, un prohoms de la Vall, un lletraferit que no deixa la Vall. Ara la Generalitat ho ha comprés. Enguany: Premi d'Honor de les Lletres Valencianes. És una hora bona, una "enhorabona" per als valencians, per a la Universitat, per al Col·legi Universitari de Castelló, per a la Vall.

131

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 10, 17 de juliol de 1990

SETMANA GRAN

Què tindrà de “gran” la “setmana gran”? Serà més gran que les altres setmanes de l'any? Durarà més? Què fa “gran” la “setmana gran”? En totes les setmanes es fa de dia i de nit, clar i fosc, i passa un dia. Pot ser el dia de la Lluna (dilluns), el dia de Mart (dimarts), el dia de Mercuri (dimecres), el dia de Júpiter (dijous), el dia de Venus (divendres) o el dia de Saturn (dissabte) o el dia del Sol (diumenge), segons la relació dels planetes errants pel cel amb la Lluna. A més de la influència de la cultura romana, tenim la influència dels hebreus i per això el dissabte també és el dia del sàbat, del descans, i per influència cristiana el diumenge és dominica, dia del Senyor. Fins i tot tenim influència àrab i els divendres és dia festiu en què es fa la reunió (al-jum'a).

32|

Sembla que la “setmana gran” té els mateixos dies i les mateixes vegades es fa fosc i clar i les hores tenen seixanta minuts, i els minuts seixanta segons... El temps es medeix igual. Però, “dura” el mateix? Vivim el temps de la mateixa manera que una setmana qualsevol, rutinària, en la qual fem les coses de la mateixa manera? No estic segur. Una cosa és el temps dels astres i una altra la nostra “vivència” del temps. El temps s'enfuig, se'ns escapa i volem que s'apare, volem fer-lo nostre. Hi ha hores que ens passen “volant” i hores que “no s'acaben mai”. El temps dels astres i el nostre temps.

I el temps quan és nostre, quan posem el temps a les coses el fem durar el que volem, allarguem o fem més curt el temps, l'alterem, el revolucionem, el fem diferent del que era abans, el canviem, mudem el temps de festa: Setmana Gran. Ja pot fer-se fosc o clar, ja pot ser dia o nit, ja pot ser el dia de la Lluna, de Júpiter o del Sol: la gent al mig del carrer, a les voreres o al rastell, xopa o seca, convidant-se a “empedrao” a les quatre del matí o dormint a les dues de la vesprada. I damunt, la gent –les penyes– es posen disfresses i a veure qui

"fa més gràcia", burlant-se del temps, ironitzant sobre la vida. Què gran cosa és, poder alterar el temps! Setmana Gran. Què gran que és la setmana ...gran!

Vicent Martínez i Guzmán

Setmanari EL SET, núm. 11, 31 de juliol de 1990

VICENT MARTÍNEZ GUZMÁN

(La Vall d'Uixó 1949 - Barcelona 2018)

Doctor en filosofia per la Universitat de València. Fou professor titular i vicerector del departament de filosofia i sociologia de la Universitat Jaume I de Castelló i director honorífic de la Càtedra UNESCO de Filosofia per la pau.

Va fundar i codirigir el Màster Internacional en estudis per la Pau i Desenvolupament en 1996.

Membre de la junta de govern de l'Institut Català Internacional de la Pau i membre fundador i vocal de l'Associació Espanyola d'Investigació per la pau (AIPAZ)

Publicà sobre didàctica de la filosofia, filosofia del llenguatge, fenomenologia i filosofia per la pau.

Fill predilecte de la Vall d'Uixó, rebé diversos premis i reconeixements.

Referent mundial en l'àmbit dels estudis per la pau.

SOCIETAT CULTURAL
Amics de la Vall
LA VALL D'UIXÓ (CASTELLÓ)

Pangea
Oficina d'atenció a les
persones migrades

Ajuntament de
la Vall d'Uixó